

Wymagania edukacyjne z geografii w klasie VI

Po ukończeniu klasy szóstej uczeń:

1. Współrzędne geograficzne:

- wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią,
- podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne,
- wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne,
- wymienia cechy południków i równoleżników,
- podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *długość geograficzna*, *szerokość geograficzna*,
- odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie,
- odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych,
- wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze,
- wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS.

2. Ruchy Ziemi:

- wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym,
- rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *gwiazda*, *planeta*, *planetoida*, *meteor*, *meteoryt*, *kometa*,
- podaje różnicę między gwiazdą a planetą,
- wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej,
- wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi,
- demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli,
- wyjaśnia znaczenie terminu *górowanie Słońca*,
- określa czas trwania ruchu obrotowego,
- wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi,
- omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego,
- wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi,
- demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli,
- podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi
- wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku,
- opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą,
- omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji,

- omawia przebieg linii zmiany daty,
- przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji,
- wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi,
- wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi,
- wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie,
- wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi,
- określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej,
- wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej,
- charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku,
- wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych,
- określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych,
- wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca,
- wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatów i krajobrazów na Ziemi.

3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy:

- określa położenie Europy na mapie świata,
- opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej,
- porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy,
- wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie,
- wymienia największe krainy geograficzne Europy i wskazuje je na mapie,
- wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy,
- wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją,
- omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją,
- opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *wulkan, magma, erupcja, lawa, bazalt*,
- wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii,
- opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej,
- wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii,
- wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej,

- wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii,
- wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej,
- przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych,
- omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów,
- omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych,
- podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie,
- wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego,
- omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii,
- podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych,
- omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie,
- omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy,
- podaje liczbę państw Europy,
- wskazuje na mapie politycznej największe i najmniejsze państwa Europy,
- wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w.,
- przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy,
- omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności,
- przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów,
- wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy,
- wyjaśnia znaczenie terminu *gęstość zaludnienia*,
- wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia,
- wymienia starzejące się kraje Europy,
- analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy,
- charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy,
- analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy,
- porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się,
- wymienia grupy ludów zamieszkujących Europę na podstawie mapy tematycznej,
- wymienia główne języki i religie występujące w Europie,
- przedstawia przyczyny zróżnicowania narodowościowego i językowego ludności w Europie,
- omawia zróżnicowanie kulturowe i religijne w Europie,
- charakteryzuje zróżnicowanie językowe ludności Europy na podstawie mapy tematycznej,
- przedstawia skutki zróżnicowania kulturowego ludności Europy,
- wymienia przyczyny migracji ludności,
- przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności,

- wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie,
- wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy,
- omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map,
- porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie,
- ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii,
- wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata,
- wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego,
- porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów,
- przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście.

4. Gospodarka Europy:

- wymienia zadania i funkcje rolnictwa,
- wyjaśnia znaczenie terminu *plony*,
- omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Europie,
- wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy,
- przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier sprzyjające rozwojowi rolnictwa na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych
- wymienia rośliny uprawne i zwierzęta hodowlane o największym znaczeniu dla rolnictwa Danii i Węgier,
- omawia rozmieszczenie najważniejszych upraw i hodowli w Danii i na Węgrzech na podstawie map rolnictwa tych krajów,
- porównuje wydajność rolnictwa Danii i Węgier na podstawie wykresów,
- wymienia zadania i funkcje przemysłu,
- wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji,
- podaje przykłady działów nowoczesnego przemysłu we Francji,
- wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji,
- wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji,
- wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe,
- podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu,
- rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii,
- wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie,
- omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresu,
- podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni,
- analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii,
- wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej,

- wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii,
- omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii,
- wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych,
- omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki,
- omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej.

5. Sąsiedzi Polski:

- wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie diagramu kołowego,
- omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce,
- omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w.,
- analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego,
- wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię,
- przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografii,
- charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy,
- wymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowe,
- udowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczych,
- wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji,
- charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej,
- porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji,
- wymienia atrakcje turystyczne w Czechach i na Słowacji,
- opisuje przykłady atrakcji turystycznych i rekreacyjno-sportowych Czech i Słowacji na podstawie fotografii,
- rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach,
- omawia znaczenie turystyki aktywnej na Słowacji,
- wymienia walory przyrodnicze Litwy i Białorusi,
- omawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej,
- porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii,
- przedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi,
- podaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusi,
- udowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym,
- omawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej,

- wymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej,
- wymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki,
- wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę,
- podaje przyczyny konfliktów na Ukrainie,
- analizuje konsekwencje gospodarcze konfliktów na Ukrainie,
- wskazuje na mapie największe krainy geograficzne Rosji,
- omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej,
- wymienia surowce mineralne Rosji na podstawie mapy gospodarczej,
- wymienia i lokalizuje na mapie Rosji główne obszary upraw,
- wymienia główne gałęzie przemysłu Rosji na podstawie mapy gospodarczej,
- wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na stan gospodarki Rosji,
- omawia znaczenie usług w Rosji,
- omawia czynniki lokalizacji głównych okręgów przemysłowych Rosji,
- wyjaśnia znaczenie przemysłu w gospodarce Rosji,
- wymienia najważniejsze rośliny uprawne w Rosji na podstawie mapy gospodarczej,
- wskazuje na mapie sąsiadów Polski,
- wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami,
- opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł,
- uzasadnia potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami Polski.

Uczeń opanował następujące umiejętności:

- prowadzenie obserwacji i pomiarów w terenie, analizuje pozyskane dane i formułuje wnioski na ich podstawie,
- korzysta z planów, map, fotografii, rysunków, wykresów, diagramów, danych statystycznych, tekstów źródłowych oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zdobywania, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznych,
- interpretuje mapy różnej treści,
- stawia pytania oraz proponuje rozwiązania problemów dotyczących środowiska geograficznego,
- wykorzystuje zdobytą wiedzę i umiejętności geograficzne w życiu codziennym.

Ocenę celującą może otrzymać uczeń, który:

- opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony w podstawie programowej,
- prezentuje swoje wiadomości posługując się terminologią geograficzną, konstruuje logiczne, spójne treści wypowiedzi, ilustruje je licznymi przykładami, schematami, rysunkami,

- samodzielnie i twórczo rozwija swoje uzdolnienia,
- biegle i twórczo posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów praktycznych i teoretycznych, proponuje rozwiązania nietypowe, wykonuje zadania dodatkowe,
- potrafi stosować zdobyte wiadomości w sytuacjach nietypowych – formułuje problemy i hipotezy oraz weryfikuje je na drodze eksperymentalnej i teoretycznej,
- wykonuje twórcze prace, pomoce naukowe i potrafi je prezentować na terenie szkoły i poza nią,
- bardzo aktywnie uczestniczy w procesie lekcyjnym,

Ocenę bardzo dobrą może otrzymać uczeń, który:

- opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określone programem nauczania na danym etapie edukacyjnym,
- sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami, samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne objęte programem nauczania, posiada wiedzę do rozwiązywania zadań trudnych i problemów w nowych sytuacjach, czasami korzystając z pytań naprowadzających formułowanych przez nauczyciela,
- aktywnie uczestniczy w procesie lekcyjnym,

Ocenę dobłą może otrzymać uczeń, który:

- opanował w dużym stopniu zakres wiedzy i umiejętności określone programem nauczania na danym etapie edukacyjnym,
- poprawnie stosuje wiadomości, rozwiązuje typowe zadania teoretyczne lub praktyczne przy zastosowaniu pytań pomocniczych formułowanych przez nauczyciela,
- udziela poprawnych odpowiedzi na typowe pytania,
- zazwyczaj aktywnie uczestniczy w procesie lekcyjnym,

Ocenę dostateczną może otrzymać uczeń, który:

- opanował w stopniu podstawowym zakres wiedzy i umiejętności określone programem nauczania na danym etapie edukacyjnym,
- poprawnie stosuje wiadomości, rozwiązuje typowe zadania o średnim stopniu trudności,
- z pomocą nauczyciela rozwiązuje typowe problemy o małym stopniu trudności,
- stara się aktywnie uczestniczyć w procesie lekcyjnym, nauczyciel docenia zaangażowanie ucznia i wkład pracy podczas realizacji zadania.

Ocenę dopuszczającą może otrzymać uczeń, który:

- ma braki w opanowaniu podstaw programowych, które nie przekreślają możliwości uzyskania podstawowej wiedzy z przedmiotu, opanował wiadomości i umiejętności niezbędne w dalszej nauce przedmiotu,

- rozwiązuje zadania teoretyczne lub praktyczne o małym stopniu trudności.

Ocenę niedostateczną może otrzymać uczeń, który:

- nie opanował tych wiadomości i umiejętności określonych programem, które są konieczne do dalszego kształcenia,
- nie potrafi rozwiązywać zadań teoretycznych i praktycznych o elementarnym stopniu trudności.
- nie podejmuje próby rozwiązania problemów o elementarnym stopniu trudności nawet przy pomocy nauczyciela,
- wykazuje się bierną postawą na lekcji.

Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych:

Obszary aktywności ucznia podlegające ocenie:

- wiadomości,
- umiejętności,
- postawy.

Formy aktywności ucznia podlegające ocenie:

- Prace pisemne – sprawdziany i kartkówki.
- Odpowiedzi ustne.
- Praca w grupach.
- Praca z mapą.
- Indywidualna praca ucznia w trakcie lekcji.
- Aktywność w czasie lekcji i działalność pozalekcyjna – konkursy, udział w akcjach ekologicznych itp.